

โรงพยาบาลสตึก.10
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ SP.IC
เรื่อง
แนวทางปฏิบัติ เรื่องการปฏิบัติตามหลัก Universal Precautions

	ชื่อ/สกุล หรือคณะกรรมการ/ทีม	วัน/เดือน/ปี
จัดทำโดย	คณะกรรมการป้องกันและควบคุมการ ติดเชื้อในโรงพยาบาล	
อนุมัติโดย	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสตึก.10	

ร.พ. สัตหีบกม.10		หน้าที่ 1/7
ระเบียบปฏิบัติ (System Procedure) เลขที่ SP.IC.		แก้ไขครั้งที่ 00
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติ เรื่องการปฏิบัติตามหลัก Universal Precautions		
หน่วยงาน : คณะกรรมการ ควบคุมและป้องกันการติดเชื้อใน โรงพยาบาล	หน่วยที่เกี่ยวข้อง :	วันที่เริ่มใช้
ผู้เรียบเรียง : นางชลธิชา ฤทธิ์เรือง		ผู้อนุมัติ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล สัตหีบกม.10

สารบัญ

ตอนที่	หัวข้อ
1.0	วัตถุประสงค์
2.0	ขอบข่าย
3.0	คำนิยามศัพท์
4.0	นโยบาย
5.0	ความรับผิดชอบ
6.0	วิธีปฏิบัติ
7.0	เครื่องชี้วัดคุณภาพ
8.0	ภาคผนวก

บันทึกการประกาศใช้

ฉบับที่	วัน/เดือน/ปี	รายละเอียด	แก้ไขโดย	อนุมัติโดย
1		-	-	ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

ร.พ.สต.หีบคม.10	หน้าที่ 2/7
ระเบียบปฏิบัติ (System Procedure) เลขที่ SP.IC.	แก้ไขครั้งที่ : 00
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติ เรื่องการปฏิบัติตามหลัก Universal Precautions	วันที่เริ่มใช้

1.0 วัตถุประสงค์

- เพื่อให้บุคลากรทุกคนป้องกันตนเองตามหลัก Universal Precautions เมื่อเสี่ยงหรือต้องสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วย โดยใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม

2.0 ขอบข่าย

- ใช้กับบุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติงานที่มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งที่ออกมาจากตัวผู้ป่วย

3.0 คำนิยามศัพท์

- Universal Precautions เป็นการระมัดระวังการแพร่กระจายเชื้อโรคที่ใช้กับผู้ป่วยทุกคนโดยไม่คำนึงถึงการวินิจฉัยโรค และชนิดของชิ้นเนื้อทั้งผู้ป่วยที่ทราบและไม่ทราบว่าติดเชื้อหรือไม่ เป็นการป้องกันอันดับแรกเพื่อลดความเสี่ยง ต่อการแพร่เชื้อ โดยระมัดระวังเลือด สารคัดหลั่ง น้ำในร่างกาย

4.0 นโยบาย

- บุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติงานที่เสี่ยงต่อการสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วย ต้องใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองอย่างเหมาะสม

5.0 ความรับผิดชอบ

- บุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติงานที่เสี่ยงต่อการสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วย มีความตระหนักในการป้องกันตนเอง โดยใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม

6.0 วิธีปฏิบัติ

การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions

หลักปฏิบัติของ Universal precautions ได้มีหลักสำคัญในการป้องกันไม่ให้บุคลากรทางการแพทย์ติดเชื้อจากการทำงานดังนี้

1. การมีสุขาภิบาลและสุขอนามัยที่ดี (Sanitation and Hygiene) คือการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้มีสุขอนามัยที่ดีมีความสะอาด รวมทั้งการใช้น้ำยาทำลายเชื้อ (Disinfectant) และวิธีการทำให้ปราศจากเชื้อที่เหมาะสม (Sterilization) ในการฆ่าเชื้อกับเครื่องมือเครื่องใช้ทางการแพทย์
2. เครื่องป้องกัน (Protection Barriers) คือการใช้เครื่องป้องกันที่เหมาะสม เช่น ถุงมือ เสื้อคลุม หมวก แว่นตา ผ้าปิดปากและจมูก การใช้เครื่องป้องกันเหล่านี้จะทำให้ลดโอกาสเสี่ยง จากการที่ร่างกายและเยื่อต่าง ๆ ของบุคลากรทางการแพทย์ ไม่ไปสัมผัสกับเลือดหรือน้ำเหลืองต่าง ๆ โดยตรง

ร.พ.สต.หีบคม.10	หน้าที่ 3/7
ระเบียบปฏิบัติ (System Procedure) เลขที่ SP.IC.	แก้ไขครั้งที่ : 00
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติ เรื่องการปฏิบัติตามหลัก Universal Precautions	วันที่เริ่มใช้

3. หลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ (Avoid Accidents) คือการวางแผนปฏิบัติต่าง ๆ ให้ชัดเจนและนำไปปฏิบัติโดยเคร่งครัด เพื่อลดอุบัติเหตุขณะทำงานอุบัติเหตุมีโอกาสเกิดขึ้นได้บ่อย และมีโอกาสที่จะได้รับเชื้อเข้าสู่ร่างกาย คือ
 - 3.1 ผ่านทางผิวหนังหรือบาดแผล เช่นเข็มตำ ของมีคมบาด หรือร่างกายมีบาดแผลเป็นช่องเปิดให้เชื้อเข้าอยู่แล้ว
 - เมื่อได้รับอุบัติเหตุเข็มตำ เปิดน้ำจากก๊อกล้างบริเวณที่ถูกเข็มตำแล้วเช็ดด้วยแอลกอฮอล์ 70 % ทาด้วยเบตาดีน
 - 3.2 ผ่านทางเยื่อเมือก (Mucous membranes) เช่นเข้าตา ปาก จมูก
 - เมื่อได้รับอุบัติเหตุ เลือด หนอง ปัสสาวะ กระเด็นเข้าตา ปาก ล้างตา บ้วนปากด้วยน้ำสะอาด

การปฏิบัติที่ปลอดภัยจากการใช้ของมีคม

1. ไม่ส่งของมีคมด้วยมือต่อมือ
 - เข็มที่ใช้เจาะเลือดผู้ป่วยให้เก็บทิ้งคนเดียว
 - การเย็บแผลให้ใช้ forceps หยั่งแผลเวลาเย็บ
 - การปลดหลอดแก้วออกจากสายยาง ให้ใช้ forceps ปลด
2. ไม่ควรสวมปลอกเข็มคืน แต่ถ้าจำเป็นต้องสวม ควรสวมปลอกเข็มโดยใช้มือเดียวซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - วางปลอกเข็มไว้บนพื้นราบ
 - ใช้มือที่ถนัดครอบอยู่บนกระบอกฉีดยา (syringe) พร้อมเข็มที่จะสวมปลอกค่อย ๆ สอดเข้าไปที่ปลอกเข็ม
 - เมื่อสวมปลอกได้แล้ว จะปลดเข็มทิ้ง ให้ยกกระบอกฉีดยาพร้อมเข็มที่สวมปลอกแล้วให้อยู่ในระดับตา ใช้มืออีกข้างหนึ่งเข้าด้านข้างตรงรอยต่อ ระหว่างกระบอกฉีดยา กับก้านเข็มแล้วปลดเข็มออกนำเข็มทิ้งในกล่องเข็ม

การปฏิบัติตามหลัก universal Precautions

1. สวมเครื่องป้องกัน ตามความเหมาะสม
 - 1.1 สวมถุงมือ เมื่อต้องสัมผัสแผลเลือด และสารคัดหลั่งในร่างกาย หรือการทำหัตถการ และเปลี่ยนถุงมือระหว่างการดูแลผู้ป่วยแต่ละคน
 - 1.2 ใช้ผ้าปิดปาก จมูก สวมแว่นตา หรือเครื่องกันหน้า เมื่อต้องการทำหัตถการที่อาจมีเลือดหรือสารคัดหลั่งในร่างกายของผู้ป่วยกระเด็นใส่
 - 1.3 สวมเสื้อคลุม เมื่อทำหัตถการ ที่อาจทำให้เสื้อผ้าเปื้อนเลือด หรือสารคัดหลั่งในร่างกาย

ระเบียบปฏิบัติ (System Procedure) เลขที่ SP.IC.

เรื่อง : แนวทางปฏิบัติ เรื่องการปฏิบัติตามหลัก Universal Precautions

แก้ไขครั้งที่ : 00

วันที่เริ่มใช้

2. ล้างมือทันทีที่ถอดถุงมือหรือมีการปนเปื้อนเลือด และสารคัดหลั่งในร่างกาย
3. ระวังการบาดเจ็บจากเข็มและของมีคมต่าง ๆ ห้ามสวมปลอกเข็มด้วยมือทั้ง 2 ข้าง พร้อมกับทั้งเข็มและของมีคมในภาชนะเฉพาะที่ซึ่งของมีคมไม่สามารถแทงทะลุ ผ่านและมีฝาปิดมิดชิด
4. บุคลากรเมื่อมือมีบาดแผล หรือรอยถลอกควรหลีกเลี่ยงการสัมผัสผู้ป่วยโดยตรงก่อนที่จะใช้เครื่องป้องกันทางการแพทย์ ต้องล้างมือให้สะอาดก่อนและหลังการใช้ทุกครั้งในการปฏิบัติงานทางการแพทย์หรือในห้องปฏิบัติการ บุคลากรอาจจะสัมผัสกับเชื้อโรคหรือสารพิษทำให้เกิดอันตรายได้ ดังนั้นจึงต้องป้องกันการติดเชื้อหรือสารพิษ ด้วยเครื่องป้องกันร่างกายอย่างถูกต้อง เครื่องมือป้องกันร่างกายที่ใช้ทางการแพทย์มีดังนี้

1. ถุงมือ (glove)
2. ผ้าปิดปาก – จมูก (mask)
3. แว่นป้องกันตา (eyes ware)
4. เสื้อคลุม (gown)
5. รองเท้า (foot ware)
6. ผ้ากันเปื้อน (aporn)
7. หมวก (cap)

หลักการใช้เครื่องป้องกันร่างกายมีดังนี้

- ใช้เมื่อจำเป็น ใช้เครื่องป้องกันร่างกายเฉพาะในกรณีที่มีข้อบ่งชี้เท่านั้น เมื่อหมดกิจกรรมแล้วให้ถอดออก
- เลือกเครื่องป้องกันให้เหมาะสมแก่งาน เลือกใช้เครื่องป้องกันแต่ละชนิด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ต้องการป้องกันใคร และอวัยวะส่วนใด เช่นการเจาะเลือด ควรสวมถุงมือสะอาด (examination glove)
- เลือกขนาดให้พอดี ต้องใช้เครื่องป้องกันร่างกายที่มีความเหมาะสม
- การหมั่นเวียนและกำจัดอย่างเหมาะสม เมื่อใช้เครื่องป้องกันร่างกายแล้วต้องถอดและล้างทำความสะอาด ทำลายเชื้อหรือทำให้ปราศจากเชื้ออย่างถูกต้อง

1.การสวมถุงมือ

ประโยชน์ของถุงมือที่ใช้ทางการแพทย์มี 2 ประการคือ

- ป้องกันมือไม่ให้สัมผัสกับสิ่งสกปรก สารพิษหรือเชื้อโรค
- ป้องกันสิ่งที่จับต้องจากการเปื้อนสิ่งสกปรก หรือเชื้อโรคที่อยู่บนมือ

ร.พ.สต.หีบкм.10	หน้าที่ 5/7
ระเบียบปฏิบัติ (System Procedure) เลขที่ SP.IC.	แก้ไขครั้งที่ : 00
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติ เรื่องการปฏิบัติตามหลัก Universal Precautions	วันที่เริ่มใช้

ประเภทของถุงมือมี 2 ชนิดคือ

1. ถุงมือปลอดเชื้อ (sterile glove) อาจจะเป็นถุงมือที่ใช้ครั้งเดียว (disposable) หรือถุงมือที่อบไอน้ำฆ่าเชื้อแล้ว มี 2 ขนาดคือ
 - ถุงมือปลอดเชื้อขนาดสั้นทั่วไป
 - ถุงมือปลอดเชื้อขนาดยาว ใช้สำหรับล้างรก หรือผ่าตัดอวัยวะที่อยู่ลึก
2. ถุงมือสะอาด (Non – sterile glove) เป็นถุงมือที่ไม่ได้ทำให้ปลอดเชื้อ
 - ถุงมือที่สวมมือเพื่อให้ตรวจ (examination glove) ใช้สวมก่อนสัมผัสสิ่งของสกปรก มีพิษหรือมีเชื้อโรค
 - ถุงมือยาวหนา (heavy - duty glove) เป็นถุงมืออย่างที่ใช้ในงานชักล้าง หรือหยิบจับของหนัก ๆ ที่สกปรก

ข้อบ่งชี้ในการใช้ถุงมือนี้นี้

1. ถุงมือปลอดเชื้อ
 - หยิบจับเครื่องมือที่ปลอดเชื้อ
 - ทำหัตถการเช่น การเจาะ การผ่าตัด
2. ถุงมือสะอาด
 - การหยิบจับสิ่งของสกปรก มีสารพิษ หรือมีเชื้อโรค
 - การจับต้องผู้ป่วย หรืออวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของผู้ป่วยที่มีเชื้อโรค
 - การหยิบจับ ล้าง วัสดุที่มีเชื้อโรค (ใช้ถุงมืออย่างหนา)

ไม่สวมถุงมือในกิจกรรมต่อไปนี้

- การสัมผัสผู้ป่วยที่ไม่มีบาดแผล เช่นการจับชีพจร วัดความดันโลหิต
- การทำงานทางเอกสาร เช่นการเขียนรายงาน
- การจับหูฟังโทรศัพท์ การเปิด-ปิดประตู โดยการใช้มือปิดลูกบิด

2.การใช้ผ้าปิดปาก ปิดจมูก

ผ้าปิดปาก จมูกใช้ป้องกันการแพร่เชื้อจากจมูกและปาก จากผู้สวมสู่คนที่อยู่ใกล้เคียง

ข้อบ่งชี้ในการผูกผ้าปิดปากและจมูก

- การทำหัตถการเช่น ผ่าตัด ฟอกผิวหนังผู้ป่วยไฟไหม้ น้ำร้อนลวก การเจาะท่อน
- การดูแลผู้ป่วยหรือการปฏิบัติงานในห้องทดลอง ที่อาจจะมีเลือดสารคัดหลั่ง หรือละอองของสิ่งเหล่านี้กระเด็นเข้าปากจมูก

ร.พ.สต.หีบภม.10	หน้าที่ 6/7
ระเบียบปฏิบัติ (System Procedure) เลขที่ SP.IC.	แก้ไขครั้งที่ : 00
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติ เรื่องการปฏิบัติตามหลัก Universal Precautions	วันที่เริ่มใช้

3. การใส่แว่นตาป้องกัน

แว่นป้องกันตา หมายถึง แว่นที่ปกปิดเพื่อป้องกัน สิ่งปนเปื้อนเชื้อโรค ที่เป็นน้ำหรือละอองกระเด็น หรือ ฟุ้งเข้าตา

ข้อบ่งชี้ในการใส่แว่นป้องกันตา

- หัตถการที่อาจจะมีเลือดกระเด็นเข้าตา เช่น การทำคลอด การผ่าตัด
- หัตถการที่คาดว่าจะมีสารคัดหลั่ง ฟุ้งเข้าตา เช่น การดูดเสมหะผู้ป่วย
- หัตถการที่อาจจะมีละอองฝอยเข้าตา เช่น การกรอฟัน การกรอหรือเลื่อยกระดูก การปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ

แว่นป้องกันมี 3 ชนิด

- แว่นตาธรรมดาไม่มีแผ่นป้องกัน สารน้ำ หรือละอองจะเข้าตาได้จากด้านข้าง และล่างได้
- แว่นตาที่มีแผ่นกัน แผ่นด้านข้างและด้านล่างจะกระชับกับใบหน้า ป้องกันสารน้ำและละอองได้ดี
- แว่นตาสำหรับสวมใส่ช่วยน้ำจะกระชับแน่นกับใบหน้าข้อเสียใส่นานจะเจ็บและมองอะไรไม่ค่อยชัด
- หน้ากาก (face shield) เป็นแผงติดกับกรอบใช้สวมศีรษะใช้กับทันตกรรม แต่ป้องกันน้ำและละอองที่เข้าด้านข้างและล่างไม่ค่อยดี

4. การสวมเสื้อคลุม

เสื้อคลุมที่ใช้ในสถานพยาบาล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนเชื้อโรคบนเสื้อผ้าของบุคลากร ซึ่งจะทำให้บุคลากรที่สัมผัสเชือนั้นแล้วติดเชื้อ หรือเชือนี้ติดบนเสื้อผ้าบุคลากรแพร่ไปสู่ผู้ป่วย

ข้อบ่งชี้ของการสวมเสื้อคลุม

- เมื่อสัมผัสกับสิ่งที่มีเชื้อโรค
- เพื่อป้องกันเชื้อโรคแพร่สู่ผู้ป่วย

ข้อเสียของการสวมเสื้อคลุม

- ไม่สะดวก และเสียเวลา เพราะต้องมีสิ่งปฏิบัติเพิ่มขึ้น
- เสียค่าใช้จ่าย
- ทำให้รู้สึกปลอดภัยว่ามีเครื่องป้องกัน ทำให้ละเลยใน Nursing technique อื่น ๆ
- ถ้าใช้อย่างไม่ถูกต้อง เสื้อคลุมจะเป็นพาหนะในการแพร่กระจายเชื้อ

ประโยชน์ของการสวมเสื้อคลุม ป้องกันการติดเชื้อ

ร.พ.สต.หีบคม.10	หน้าที่ 7/7
ระเบียบปฏิบัติ (System Procedure) เลขที่ SP.IC.	แก้ไขครั้งที่ : 00
เรื่อง : แนวทางปฏิบัติ เรื่องการปฏิบัติตามหลัก Universal Precautions	วันที่เริ่มใช้

- เมื่อจับต้องเด็กที่ติดเชื้อทางเดินหายใจ
 - การรับประทานอาหารที่ติดเชื้อ หรืออาจติดเชื้อ
- การป้องกันการติดเชื้อข้างต้น ต้องใช้เสื้อคลุม 1 ตัว ต่อการดูแลผู้ป่วย 1 คน

5.การสวมรองเท้า

ชนิดและประโยชน์ของการสวมรองเท้า

- รองเท้าแต่ละลวดเสียดัง ล้างทำความสะอาดก่อนสวม ช่วยลดความสกปรก และเชื้อโรคที่พื้นได้
- รองเท้ายางหุ้มข้อ (รองเท้าบูท) ใช้ป้องกันเท้าจากสารน้ำที่สกปรก

สถานที่ควรใช้รองเท้า

- ห้องผ่าตัด
- หน่วยอภิบาลที่ต้องการความสะอาด เช่นหอผู้ป่วยไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ
- ห้องคลอดใส่รองเท้ายางหุ้มข้อในการทำคลอด
- บริเวณพื้นเปียก สกปรก เช่น เรือนพักขยะ ใส่รองเท้ายางหุ้มข้อ

7.0 เครื่องชี้วัดคุณภาพ

- จำนวนบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามหลัก U.P
- จำนวนบุคลากรที่เกิดอุบัติเหตุ จากการปฏิบัติงาน

8.0 ภาคผนวก